

ОБСЕ

GICHD

NORWEGIAN MINISTRY
OF FOREIGN AFFAIRS

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ПРОТИМІННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ІНФОРМУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ

Державна служба України
з надзвичайних ситуацій

GICHD Женевський міжнародний центр
гуманітарного розмінування

Організація з безпеки та
співробітництва в Європі
Координатор проектів в Україні

**NORWEGIAN MINISTRY
OF FOREIGN AFFAIRS**

Міністерство закордонних
справ Норвегії

Переклад і видання матеріалів здійснено Координатором проектів ОБСЄ в Україні у рамках проекту «Підвищення спроможності Уряду України щодо виконання робіт з підводного очищення від вибухонебезпечних залишків війн (ВЗВ) акваторій Чорного та Азовського морів» за фінансування Королівства Норвегія.

МСПМД (IMAS) 12.10

Друге видання
1 квітня 2010 року
Поправка 2, червень 2013 р.

Інформування про мінну небезпеку та небезпеку ВЗВ

Директор,
Служба ООН з питань протимінної діяльності (ЮНМАС)
380 Madison Avenue, M11023
New York, NY 10017 (Нью-Йорк)
USA (США)

Електронна пошта: mineaction@un.org
Телефон: (1212) 963 1875
Факс: (1212) 963 2498
Веб-сайт: www.mineactionstandards.org

Попередження

Цей документ є чинним з дати, вказаної на титульному аркуші. Оскільки Міжнародні стандарти протимінної діяльності (МСПМД) підлягають регулярному огляду і перегляду, користувачі повинні перевіряти їх статус на веб-сайті проекту МСПМД (<http://www.mineactionstandards.org/>, або на веб-сайті ЮНМАС <http://www.mineaction.org>).

Повідомлення про авторські права

Цей документ ООН є одним з Міжнародних стандартів протимінної діяльності (МСПМД) і авторські права на нього є захищеними ООН. Ані цей документ, ні витяги з нього не можуть відтворюватися, зберігатися чи передаватися у будь-якій формі, за допомогою будь-яких засобів для будь-якої іншої мети без попереднього письмового дозволу Служби ЮНМАС, що діє від імені Організації Об'єднаних Націй. Цей документ не призначається для продажу.

Директор,
Служба ООН з питань протимінної діяльності (ЮНМАС)
380 Madison Avenue, M11023
New York, NY 10017 (Нью-Йорк)
USA (США)

Електронна пошта: mineaction@un.org
Телефон: (1212) 963 1875
Факс: (1212) 963 2498

Зміст

Попередження	ii
Повідомлення по авторські права	ii
Зміст	iii
Передмова	v
Вступ	vi
Інформування про мінну небезпеку та небезпеку від ВЗВ	1
1. Сфера застосування	1
2. Довідкові документи	1
3. Терміни, визначення і скорочення	1
4. Загальні положення про ІМН	2
4.1. Що таке інформування про мінну небезпеку та небезпеку від ВЗВ	2
4.2. Міжнародні юридичні зобов'язання з ІМН	2
4.3. Роль ІМН у протимінній діяльності	2
4.3.1 Загальні положення	2
4.3.2 Комунікація з необхідності дотримання заходів безпеки	4
4.3.3 Збір даних в зонах ризику	4
4.3.4 Зв'язок з громадою	4
4.3.5 Підтримка з боку ІМН процесів розмінування та знешкодження вибухонебезпечних предметів	5
4.3.6 Підтримка з боку ІМН процесу допомоги постраждалим	5
4.3.7 Підтримка з боку ІМН пропаганди	6
5. Оцінювання потреб, слабких сторін та потенціалу. Управління інформацією	6
5.1. Загальні положення	6
5.2. Проведення оцінки потреб	6
5.3. Дані для збору при оцінюванні потреб	7
5.4. Принципи проведення оцінювання потреб	7
6. Планування	8
7. Комунікація та засоби ІМН	8
7.1. Загальні положення	8
7.2. Розробка послання	9
7.3. Тестування послання	9
7.4. Моніторинг, аналіз та перегляд послань ІМН	9
8. Використання засобів комунікації та матеріалів	9
8.1. Розробка засобів комунікації та матеріалів ІМН	9
8.2. Тестування засобів комунікації та матеріалів ІМН	10
8.3. Моніторинг та перегляд засобів комунікації та матеріалів ІМН	10
9. Впровадження ІМН	11
9.1. Загальні положення	11
9.2. ІМН у надзвичайних ситуаціях	11
9.3. Ключові проблеми ІМН у надзвичайних ситуаціях	11
9.4. Послання ІМН у надзвичайних ситуаціях	11
9.5. ІМН у школах	12
9.6. Інтеграція ІМН у шкільну програму	12
9.7. Посилення громадського потенціалу для ІМН	12
10. Координація ІМН та управління інформацією	13

10.1.	Загальні положення.....	13
10.2.	Механізми та інструменти координації	13
11.	Моніторинг та оцінювання.....	13
11.1.	Загальні положення.....	13
11.2.	Ключові фактори для моніторингу.....	13
11.3.	Розробка системи моніторингу.....	14
11.4.	Ключові моменти для оцінювання.....	14
11.5.	Коли оцінювати.....	14
11.6.	Використання оцінки	15
12.	Розвиток потенціалу.....	15
12.1.	Загальні положення.....	15
12.2.	Розробка плану з розвитку потенціалу	15
12.3.	Громади підвищеного ризику.....	15
12.4.	Національний орган з протимінної діяльності	16
12.5.	Центр ПМД.....	16
12.6.	Оператори ІМН.....	16
13.	Функції та відповідальність	16
13.1.	Громади підвищеного ризику.....	16
13.2.	Уряди уражених країн	16
13.3.	Національний орган з протимінної діяльності	17
13.4.	Центр ПМД.....	17
13.5.	Організація Об'єднаних Націй	18
13.6.	Організації з ІМН.....	18
13.7.	Донори.....	18
	Додаток А (Нормативний): Посилання	20
	Реєстр поправок	21

Передмова

Міжнародні стандарти для програм у сфері гуманітарного розмінування були вперше запропоновані робочими групами на міжнародній технічній конференції, яка проводилася у Данії в липні 1996 року. Були встановлені критерії для всіх аспектів процесу розмінування, рекомендовані стандарти й узгоджене нове універсальне визначення поняття «розмінування». Наприкінці 1996 року принципи, запропоновані у Данії, були розвинуті робочою групою під керівництвом ООН і з'явилися «Міжнародні стандарти для проведення операцій з гуманітарного розмінування». Перше видання було опубліковане Службою Організації Об'єднаних Націй з питань протимінної діяльності (ЮНМАС) у березні 1997 року.

З того часу сфера застосування цих початкових стандартів була розширена з метою включення інших елементів протимінної діяльності та відображення змін, внесених до операційних процедур, практики і норм. Ці стандарти були перероблені та перейменовані на Міжнародні стандарти протимінної діяльності (МСПМД) і перше видання вийшло у жовтні 2001р.

Організація Об'єднаних Націй несе загальну відповідальність за створення умов і сприяння ефективному управлінню програмами протимінної діяльності, включаючи розробку і підтримку стандартів. Тому Служба ЮНМАС є підрозділом у структурі Організації Об'єднаних Націй, що несе відповідальність за розробку і підтримку стандартів МСПМД. Підготовка стандартів МСПМД здійснюється за підтримки Женевського міжнародного центру гуманітарного розмінування.

Робота з підготовки, огляду і перегляду стандартів МСПМД здійснюється технічними комітетами за підтримки міжнародних, урядових і неурядових організацій. Найновішу версію кожного стандарту, разом з інформацією про роботу технічних комітетів, можна знайти за посиланням <http://www.mineactionstandards.org/>.

Окремі стандарти МСПМД переглядаються не рідше ніж раз на три роки для відображення змін, які мають місце у нормах і практиці протимінної діяльності, а також для введення цих змін до міжнародних правил і вимог.

Вступ

За останні декілька років співтовариство, що займається проблемами протимінної діяльності, здійснило важливі кроки на шляху професіоналізації процесу інформування про мінну безпеку та безпеку від вибухонебезпечних залишків війни (ВЗВ) (ІМН). Центральним елементом цього процесу є розробка міжнародних стандартів для ІМН, виконувана ЮНІСЕФ у межах стандартів МСПМД, які скеровуються ЮНМАС. У жовтні 2003 р. ЮНІСЕФ підготував сім стандартів ІМН, які формально були прийняті як стандарти МСПМД у червні 2004 р:

- a) МСПМД (IMAS) 07.11: Посібник для управління інформуванням про мінну безпеку;
- b) МСПМД (IMAS) 07.31: Акредитация організацій і операцій у сфері інформування про мінну безпеку;
- c) МСПМД (IMAS) 07.41: Моніторинг програм та проектів у сфері інформування про мінну безпеку;
- d) МСПМД (IMAS) 08.50: Збір даних та оцінка потреб для процесу інформування про мінну безпеку;
- e) МСПМД (IMAS) 12.10: Планування програм та проектів у сфері інформування про мінну безпеку;
- f) МСПМД (IMAS) 12.20: Виконання програм та проектів у сфері інформування про мінну безпеку; та
- g) МСПМД (IMAS) 14.20: Оцінка програм та проектів у сфері інформування про мінну безпеку.

З часу їхнього прийняття у 2004 р, стандарти серії ІМН, як і інші стандарти МСПМД, утворили глобальну систему координат, на основі яких різні країни та програми будують національні стандарти й інші технічні документи. У березні 2008 р. Наглядова рада МСПМД прийняла рекомендацію ЮНІСЕФ стосовно того, щоб стандарти МСПМД у сфері ІМН переглядалися Міжнародною консультативною групою у сфері ІМН, яка в той час була на стадії формування, до їхнього подання Наглядовій раді для остаточного ухвалення. У травні 2009 р. на першому зібранні Міжнародної консультативної групи у сфері ІМН, де також біли присутні представники ЮНІСЕФ та Женевського міжнародного центру гуманітарного розмінування (ЖМЦГР), члени групи погодилися, що сім чинних стандартів мають бути замінені новим єдиним стандартом з ІМН (наведений у цьому документі).

Інформування про міну небезпеку та небезпеку від ВЗВ

1. Сфера застосування

Цей стандарт МСПМД встановлює принципи та забезпечує провід для ефективної оцінки, планування, застосування, управління, моніторингу та оцінки ІМН. Цей стандарт МСПМД оновлює та замінює собою усі попередні стандарти МСПМД щодо ІМН, а саме: стандарти 07.11, 07.31, 07.41, 08.50, 12.10, 12.20, та 14.20. Цей документ створювався, щоб бути системою координат для стандартів ІМН у всесвітньому масштабі. Більш детальну інформацію щодо вживання стандартів МСПМД можна знайти у посібниках та модулях, посилання на які зроблені у нижче наведеному Додатку А. Цей стандарт МСПМД повинен розглядатися у зв'язку з іншими стандартами МСПМД та певними посібниками. Особливу увагу треба приділити стандарту МСПМД (IMAS) 01.10, який визначає роль стандартів МСПМД та встановлює керівні принципи для їхнього належного використання.

2. Довідкові документи

Список нормативних документів наведено у Додатку А. Нормативні документи є важливими документами, на які робляться посилання у цьому стандарті, і які є частиною положень даного стандарту.

3. Терміни, визначення і скорочення

Повний глосарій всіх термінів, визначень і скорочень, які використовуються у серії стандартів МСПМД, надано у документі МСПМД (IMAS) 04.10.

У серії стандартів МСПМД, слова 'shall' («має», «повинен»), 'should' («належить», «потрібно», «слід») і 'may' («може») використовуються для позначення бажаного ступеню забезпечення відповідності. Це вживання відповідає термінології, що використовується у стандартах і керівних принципах ISO:

- a) слово 'shall' («має», «повинен») використовується для зазначення вимог, методів або специфікацій, які мають застосовуватися для того, щоб відповідати стандартам;
- b) слово 'should' («належить», «потрібно», «слід») використовується для зазначення бажаних вимог, методів або специфікацій; і
- c) слово 'may' («може») використовується для зазначення можливого методу або способу дії.

Термін «Національний орган з питань протимінної діяльності» (НОПМД, Нацорган ПМД) означає урядовий орган, часто – міжвідомчий комітет, у країні, що уражена впливом від мін / ВЗВ, на який покладено обов'язок регулювання, управління і координації протимінної діяльності.

Примітка: За відсутності НОПМД, може виявитися необхідним і належним для ООН, чи якогось іншого авторитетного міжнародного органу, взяти на себе певну частину або всі обов'язки і виконувати деякі або всі функції Центру протимінної діяльності (Центр ПМД) або – що відбувається рідше – функції самого Нацоргану.

Терміни «Центр протимінних операцій» або «Центр протимінної діяльності» (ЦПМО, Центр ПМД) або «Координаційний центр з проведення протимінних операцій» (КЦПМО, Центр ПМД) означають організацію, яка від імені НОПМД, там, де він наявний, як правило, несе відповідальність за планування, координацію, контроль і, у деяких випадках, реалізацію проектів протимінної діяльності. Для національних програм протимінної діяльності, Центр зазвичай виступає як операційний офіс Нацорган ПМД.

4. Загальні положення про ІМН

4.1. Що таке інформування про мінну небезпеку та небезпеку від ВЗВ

Термін «інформування про мінну небезпеку та небезпеку від ВЗВ» (ІМН) стосується дій, які спрямовані на зменшення ризику загибелі або ушкодження від мін або ВЗВ (включно з суббоеприпасами, що не вибухнули) шляхом підвищення обізнаності та заохочення до безпечної поведінки. Ця діяльність включає також обмін інформацією з громадами в зонах підвищеного ризику, комунікація ідей та сигналів щодо культури безпеки до цільових груп, та підтримку місцевих громад в управлінні ризиками і в участі в протимінній діяльності.

ІМН має забезпечити, щоб чоловіки, жінки та діти в уражених громадах були обізнані щодо ризиків від мін та ВЗВ, та були заохочені поводити себе таким чином, щоб зменшити ризик для людей, майна та довкілля. Метою інформування є зменшення ризику до такого рівня, щоб люди могли жити безпечно, та забезпечення сприятливого середовища з тим, щоб економічний та соціальний розвиток відбувалися б вільно, без обмежень, накладених забрудненням.

ІМН є невід'ємною частиною планування та провадження протимінної діяльності. Очевидно, що це не може бути поодиноким діяльністю,¹ але, де тільки можливо, воно повинно відбуватися на підтримку або у поєднанні з іншими видами протимінної діяльності. Програми та проекти можуть виконуватися у надзвичайних ситуаціях або в умовах гуманітарних операцій, під час стадії пост-конфліктного переходу або для соціально-економічного розвитку.² Однак наявні приклади, коли «поодинокі» ІМН є обґрунтованим та доречним. У певних надзвичайних ситуаціях, коли розминування не можливе, або ще не почалося, або в країнах зі залишковим забрудненням (що стає все більш типовим), ІМН може увійти до шкільної програми і не буде пов'язаним з іншими аспектами протимінної діяльності. Таким чином, освітні інституції можуть управляти та моніторити ІМН незалежно від центру протимінної діяльності.

4.2. Міжнародні юридичні зобов'язання з ІМН

Певні міжнародні угоди накладають юридичні зобов'язання на держави-учасниці проводити ІМН. Конвенція про заборону протипіхотних мін (КЗППМ) накладає зобов'язання на держави-учасниці «...якщо вони в змозі, надавати допомогу програмам підвищення обізнаності про мін»³ Конвенція про заборону касетних боеприпасів вимагає, щоб держави-учасниці провадили «...просвітницьку діяльність для зменшення ризиків» для забезпечення обізнаності серед цивільних, що мешкають в районах, забруднених касетними боеприпасами, або поруч з ними, про ризики, пов'язані з таким забрудненням⁴ Протокол V до Конвенції про заборону конкретної звичайної зброї вимагає від країн-учасниць та сторін збройних конфліктів вживати всі можливі засоби на підконтрольній їм території, де є ВЗВ,⁵ для захисту цивільного населення, окремих громадян та цивільних об'єктів від ризиків від та наслідків ВЗВ. Ці запобіжні заходи можуть включати попередження [та] інформування цивільного населення про ризики.⁶

4.3. Роль ІМН у протимінній діяльності

4.3.1 Загальні положення

ІМН може відігравати значну роль у протимінній діяльності через обмін інформацією з членами уражених громад та через встановлення з ними добрих відносин. Нижче наведені деякі з практичних прикладів ситуацій, коли ІМН, як складова частина програми протимінної діяльності, може сприяти захистові ураженого населення.

¹ Поодинокі ІМН – це інформування про ризики, не пов'язане з будь-яким іншим видом протимінної діяльності.
² Термін «проект» стосується будь-якого заходу або серії пов'язаних заходів, з узгодженою ціллю. Проект зазвичай має обмежений термін дії та план виконання робіт. Ресурси, що є необхідними для успішного виконання проекту, зазвичай визначаються та узгоджуються до початку проекту. Термін «програма» має на увазі середньостроковий та довгостроковий види діяльності організації у виконанні свої місії та досягненні стратегічних цілей. Програма з протимінної діяльності складається з низки взаємопов'язаних проектів. Таким же чином програма ІМН складається з відповідних проектів ІМН.

-
- 3 Стаття 6, параграф 3, Конвенція про заборону використання протипіхотних мін (АРМВС).
 - 4 Стаття 4, параграф 2(е), Конвенція про касетні боеприпаси (ССМ).
 - 5 Визначено як ЗВБ (АХО) та НВБ (УХО) у зв'язку зі збройними конфліктами.
 - 6 Стаття 5, Протокол V щодо ВЗВ, Конвенція про заборону конкретних видів звичайної зброї (ССВ)

4.3.2 Комунікація з необхідності дотримання заходів безпеки

Комунікація про необхідність дотримання заходів безпеки в ІМН стосується інформаційної та освітньої діяльності, яка спрямована на мінімізацію ушкоджень від мін та ВЗВ шляхом підвищення обізнаності про ризики серед окремих осіб та громад, та шляхом пропаганди безпечної поведінки. Повідомлення можуть передаватися через міжособистісну комунікацію, ЗМІ (наприклад, телебачення та радіо), традиційні засоби або малоформатні медіа (наприклад, плакати та листівки). Ця діяльність може провадитися у формальній та неформальній обстановці.

У екстреній післяконфліктній ситуації, коли присутні певні часові обмеження та нестача точних даних, комунікація через публічні інформаційні канали може бути найпрактичнішим засобом передачі інформації про необхідність дотримання заходів безпеки для зменшення ризиків. У більш стабільних середовищах комунікація з безпеки життєдіяльності може здійснюватися як частина більш широкої стратегії зменшення ризиків, що, у свою чергу, є частиною програми протимінної діяльності. Для підвищення ефективності така стратегія може складатися з певних видів діяльності усередині громади, інтеграції ІМН у шкільну освіту та в інші види соціальної та економічної діяльності.

4.3.3 Збір даних в зонах ризику

У зонах підвищеного ризику необхідно здійснювати збір від громади та з інших джерел дані стосовно впливу мін та ВЗВ на цивільне населення та його господарську діяльність, про розташування небезпечних районів, про випадки загибелі/травмування та інциденти, про знання щодо небезпек та безпечної поведінки, а також про допомогу постраждалим. Такі дані потрібно використовувати для кращого розуміння масштабу небезпеки та її можливого впливу; для визначення цільових груп; для підтримки інших аспектів протимінної діяльності, особливо для проведення нетехнічного та технічного обстежень, очищення замінованих ділянок та ОРБ (очищення району боїв), а також для удосконалення допомоги постраждалим. Дані також треба використовувати для моніторингу та оцінювання протимінної діяльності.

4.3.4 Зв'язок з громадою

Зв'язок з місцевою громадою у протимінній діяльності – це процеси, методики та інформаційний обмін, що допомагають виконавцям протимінної діяльності краще розуміти проблеми уражених громад, знати їхню господарську базу, потреби та пріоритети. Цей зв'язок також слугує для допомоги ураженим громадам, місцевим урядовцям та гуманітарним організаціям з формування кращого уявлення про послуги протимінної діяльності, а також брати участь у визначенні їхніх потреб у та вимог до ІМН, обстежень, маркуванні, очищенні та допомогі постраждалим. Зв'язок з громадою сприяє інформаційному обміну між національними органами, агенціями з протимінної діяльності, організаціями і органами з надання гуманітарної допомоги й соціально-економічного розвитку та постраждалими громадами.

Зв'язок з громадою повинен забезпечити залучення членів місцевої громади до визначення їхніх власних ризиків та пріоритетів у протимінній допомозі. Він також може допомогти громадам виробити місцево застосовувані рішення для зменшення ризику в громаді. Зв'язок з громадою також має забезпечити, щоб програми з протимінної діяльності задовольняли потреби громади та її пріоритети і залучали членів громади до розробки, виконання, моніторингу та оцінювання операцій протимінної діяльності.

Зв'язок з громадою особливо є релевантним для ІМН, але він також є важливим для усіх головних складових протимінної діяльності. Всі задіяні в ІМН можуть здійснювати зв'язок з громадою, але в той же час їх можна організувати в чітко визначені підрозділи або персонал. Робота зі зв'язків з громадою повинна виконуватися тільки підготовленими компетентними особами для забезпечення того, щоб вживався єдиний послідовний підхід при взаємодії з громадою та при її інформуванні про ризики від мін та ВЗВ.

4.3.5 Підтримка з боку ІМН процесів розмінування та знешкодження вибухонебезпечних предметів

Розмінування включає в себе обстеження, маркування та очищення від мін та ВЗВ. ІМН може допомагати у виконанні всіх цих трьох видів діяльності, а також заохочувати підтримку громадою процесу розмінування. З точки зору нетехнічного та технічного обстеження, групи проведення ІМН, на основі даних/інформації від громади або інших ключових інформаторів, можуть досягати таких результатів:

- a) встановити небезпечні райони;
- b) визначити типи наявних небезпек;
- c) зрозуміти, як саме міни/ВЗВ впливають на життєдіяльність та добробут громади; та
- d) допомогти у визначенні пріоритетів громади для очищення або маркування.

Стосовно маркування підрозділи ІМН можуть:

- a) збирати та розповсюджувати інформацію про місцеві попереджувальні знаки;
- b) забезпечувати розуміння та урахування громадою маркування мінних полів/небезпечних ділянок та їх огорожі;
- c) допомагати у визначенні пріоритетів громади щодо маркування (включно з підбором підходящих матеріалів для зменшення ризику його видалення, викрадення, знищення).

Стосовно реагування на забруднення мінами/ВЗВ (включно з очищенням від субоєприпасів, що не вибухнули) підрозділи ІМН можуть:

- a) поінформувати громаду про прибуття підрозділів з розмінування;
- b) поінформувати громаду про процедури техніки безпеки під час очищення;
- c) поінформувати чоловіків, жінок та дітей про райони, що їх було очищено, та про ті, що ще залишаються небезпечними, включно з маркуванням очищених та неочищених районів;
- d) сприяти передачі розблокованих територій включно із зміцненням довіри громади до факту дійсного очищення території;
- e) надавати післяпроектну підтримку шляхом відвідування громад через тижні або місяці після очищення щоб запевнитись, що територія дійсно використовується належним чином та передбачуваними бенефіціарами.

Стосовно знешкодження вибухонебезпечних предметів (ЗВНП) підрозділи ІМН можуть:

- a) збирати та доводити інформацію про конкретні завдання по ВЗВ;
- b) надавати підтримку розробці систем звітування про окремі завдання;
- c) сприяти роботі підрозділів ЗВНП у громадах для видалення та знешкодження вибухових засобів і пристроїв;
- d) забезпечувати своєчасне реагування підрозділами ЗВНП на повідомлення громад.

4.3.6 Підтримка з боку ІМН процесу допомоги постраждалим

Допомога постраждалим включає в себе пошуково-рятувальні роботи на мінних полях та у забруднених ділянках, екстрену та поточну медичну допомогу, фізичну реабілітацію, психосоціальну підтримку та соціо-економічну реінтеграцію осіб, уражених подіями підризу мін та ВЗВ, а також осіб із обмеженими можливостями. Управління інформацією та збір даних, а також підтримка розробки та впровадження законодавства та норм, що захищають права людей з обмеженими можливостями, також є частиною діяльності у сфері допомоги постраждалим. ІМН може сприяти наданню допомоги постраждалим від вибухів мін/ВЗВ та субоєприпасів, що не вибухнули при бойовому застосуванні, а також, де можливо, іншим особам з обмеженими можливостями. Зокрема, підрозділи ІМН можуть:

- a) допомагати у зборі даних про постраждалих від мін/ВЗВ та про системи моніторингу;

- b) визначати національний та місцевий потенціал у допомозі постраждалим, та за яких умов ця допомога буде доступною;
- c) під час роботи в громадах визначати тих, хто постраждав і потребує допомоги;
- d) надавати постраждалим, детальну інформацію про наявність допомоги та як її можна отримати;
- e) зв'язуватися з центрами фізичної реабілітації для забезпечення надання допомоги;
- f) за необхідності, забезпечувати транспортування постраждалих та членів їх сімей до/з центрів надання допомоги;
- g) розглядати можливість, якщо це буде доречно, залучати постраждалих до роботи у якості учасників ІМН.

4.3.7 Підтримка з боку ІМН пропаганди

ІМН може відігравати важливу роль у досягненні політичної волі в певних країнах на користь проведення протимінної діяльності. Крім того, ІМН може включати в себе елемент пропаганди протимінної діяльності на національному або регіональному рівні. Це може бути пропаганда на користь *Конвенції про заборону протипіхотних мін, Конвенції про заборону касетних боєприпасів та Конвенції про заборону конкретних звичайних озброєнь, особливо Протоколу V*, а також інших релевантних договорів з міжнародного права. ІМН також може пропагувати підтримку постраждалих від мін, включно з підтримкою *Конвенції ООН про права людей з обмеженими можливостями*.

5. Оцінювання потреб, слабких сторін та потенціалу. Управління інформацією

5.1. Загальні положення

ІМН має базуватися на ретельному оцінюванні потреб та потенціалу («Оцінювання потреб ІМН»). Ціль оцінювання потреб ІМН – визначити, проаналізувати та пріоритизувати місцеві ризики від мін та ВЗВ, оцінити можливості та слабкі сторони чоловіків, жінок, хлопців та дівчат в уражених громадах та в інших стейкхолдерів, а також визначити варіанти проведення ІМН.

Ціль збору даних та оцінювання потреб повинна визначитися у згоді з релевантними стейкхолдерами. Результати потрібно довести до них, наприклад, шляхом брифінгів для лідерів громади, для організацій, що діють в громаді, та членів громади. Це особливо стосується даних, зібраних у постраждалих громадах. Усі зібрані дані потрібно архівувати, аналізувати та використовувати для покращення ІМН.

5.2. Проведення оцінки потреб

Всі оцінки потреб повинні бути складовою частиною національної оцінки потреб в протимінній діяльності для кращого планування програмних дій. Будь які оцінки потреб мають доводитися до релевантного центру протимінної діяльності, який, у свою чергу, повинен обмінюватися інформацією з релевантними організаціями та органами.

Хоча оцінювання потреб повинне передувати плануванню та виконанню ІМН, це не є одноразовим заходом, він повинен провадитись на регулярній основі. Оцінювання повинне розглядати різні потреби, ураження та очікування постраждалої громади в кожному районі, що постраждав від мін/ВЗВ (район чи область). Це є частиною моніторингових обов'язків операторів ІМН.

Процес збору та аналізу даних має бути прозорим. Де можливо, процес оцінювання потреб повинен забезпечувати участь представників із зони ризику. Національні та місцеві урядовці разом з іншими організаціями ІМН, мають бути поінформованими та залученими до цього

процесу, коли це релевантно. Підходи, що передбачають спільну участь, потрібно застосовувати, де це можливо та доречно, планувати їх необхідно з самого початку. Група оцінювання потреб, повинна мати достатню кваліфікацію або підготовку та ґендерний баланс. Тренування в оцінюванні потреб повинне забезпечувати, щоб чоловіки та жінки були в змозі:

- a) розуміти причину збору даних та як ці дані аналізуватимуться й використовуватимуться;
- b) знати стандарти МСМПД серії 10, щодо техніки безпеки, охорони та гігієни праці, та як вони застосовуватимуться при проведенні оцінювання, щоб не створювати невіправданого ризику; та
- c) отримувати достатнє та постійне навчання, особливо що стосується норм та етичних стандартів при зборі даних та проведенні оцінювання потреб.

5.3. Дані для збору при оцінюванні потреб

Дані, що їх збирають під час оцінювання потреб ІМН, надають основу, що слугує для побудови план. Зібрані дані повинні забезпечити розуміння такого:

- a) цільові групи – соціальні та географічні (шляхом збору даних про постраждалих від мін та ВЗВ стосовно того, хто саме ризикує та чому та хто саме постраждав від мін і ВЗВ? Що стосується постраждалих, особливу увагу треба приділяти пересуванню населення у зону ризику або крізь неї);
- b) інформація про небезпеку від мін та ВЗВ та про постраждалі райони (наприклад, типи застосовуваних пристроїв/засобів, природа підозрюваних територій, де такі пристрої/засоби можуть бути знайдені, будь-яке використане маркування, позначки тощо);
- c) райони проведення робіт (шляхом збору даних про місця ушкодження людей, про найбільш ризиковані місця, де люди вдаються до ризикованої поведінки тощо);
- d) формулювання повідомлень та, згодом, проведення діяльності згідно з особливостями цільових груп (шляхом оцінювання, які ушкодження мають люди та яким чином і чому вони ризикують);
- e) підходи та методології ІМН швидше за все призведуть до зміни певної поведінки. Треба домагатися участі громади в оцінюванні будь-яких існуючих місцевих стратегій безпеки;
- f) канали комунікації та шляхи, якими цільові групи спілкуються та навчаються;
- g) інституціональні структури та партнерства для забезпечення комунікації з ІМН та реагування на надзвичайні ситуації;
- h) наявні ресурси та їх розподіл; та
- i) часові межі для досягнення цілей проекту або програми (шляхом збору даних про природу та масштаби небезпек від мін та ВЗВ).

5.4. Принципи проведення оцінювання потреб

Оператори оцінювання потреб, повинні орієнтуватися на наявну інформацію, якщо це можливо.

Дані потрібно збирати за допомогою національних стандартизованих форм, якщо вони наявні, для вводу цих даних до національної інформаційної системи з протимінної діяльності. Додатково організації також можуть збирати інші дані для внутрішніх потреб з використанням їхніх внутрішніх форм. Чоловіки, жінки та інші виконавці програми збору даних, повинні бути спеціально підготовленими для цього завдання, включно з підготовкою щодо етичності у процесі збору даних. Особливу увагу треба приділяти тому, щоб цей процес не став суто механічним, а навпаки, щоб він проходив природно, як відкрите спілкування, щоб опитувані розмовляли вільно.

Організація з ІМН не може викликати сподівання, які не можуть бути досягнутими. Вона повинна бути уважною, щоб не викликати фальшивих сподівань про швидке очищення та підкреслювати, що дані, які зараз збирають, використовуватимуть для допомоги у визначенні потреб громади у ІМН.

Треба враховувати потреби чоловіків, жінок та дітей. Уявлення та вимоги членів громади різняться залежно від віку, статі, соціального, етнічного, антрополокультурного та освітнього підґрунтя та середовища.

Постраждалі від вибухів мін та ВЗВ (включно з тими субоєприпасами що не вибухнули), мають право на приватність/конфіденційність та на включення в процес прийняття рішень та програм, що їх стосуються. Це завжди треба поважати.

Організації, що здійснюють оцінювання потреб, повинні надавати Нацорганові ПМД всі зібрані дані із дотриманням вимог конфіденційності. Інформацію потрібно вносити до національної інформаційної системи протимінної діяльності для підтримки інших заходів протимінної діяльності та забезпечення більш широкого розвитку. Національний орган, у свою чергу, обмінюватиметься всією необхідною інформацією, за умови дотримання заходів конфіденційності, з іншими організаціями протимінної діяльності та іншими релевантними органами. Це також стосується аналізу результатів будь-якого оцінювання потреб, де це можливо.

6. Планування

Існують різні форми плану ІМН, і період виконання цих планів може бути різним. Зазвичай стратегічний план ІМН розраховується на багато років, а план дій чи робочий план – на один рік і менше.

Може також бути розробленим план протимінної діяльності громади, який базується на встановлених потребах постраждалої громади. Ці потреби мають бути включеними до планування протимінної діяльності на більш високому рівні.

Планування є дуже важливим для ефективного виконання дій та має базуватися на ретельному і постійно оновлюваному оцінюванні потреб постраждалих громад. Це оцінювання проводиться за активної участі чоловіків та жінок з постраждалої громади. Планування також повинне визначити, як провадитимуться моніторинг та оцінювання програми.

Планування повинне спрямовуватися на формулювання чітко визначених цілей у проведенні ІМН.

7. Комунікація та засоби ІМН

7.1. Загальні положення

Ідеї, сигнали, образи для поширення культури безпеки та пропагування безпечної поведінки є серцевиною будь-якої ініціативи ІМН. Їх розробка та розповсюдження, а також оцінювання їхнього впливу повинні бути результатом застосування ретельно спланованої стратегії та процесів. Національний підхід до рішення проблем у сфері ризикованої поведінки, до цільових груп, повідомлень тощо може часто бути не найкращим засобом проведення ІМН. Деякі країни мають значні регіональні/соціальні культурні та релігійні розбіжності, які визначають природу поведінки різних груп населення в цій країні.

Увесь зв'язок у ІМН має базуватися на ретельно спланованій стратегії, яка спрямована на конкретні групи зони ризику та є соціально та культурно доречною. Проект чи програма ІМН не повинні вважати, що діти та жінки завжди є найбільшою групою ризику. В багатьох ситуаціях чоловіки найчастіше є постраждалими від мін та ВЗВ. До комунікаційної стратегії ІМН необхідно включити такі елементи:

- a) звернення до проблеми ризикованої поведінки/усвідомленого прийняття ризиків,
- b) цільові групи,
- c) інструкції про заходи безпеки,
- d) комунікаційні канали, та

е) засоби розповсюдження.

7.2. Розробка послання

Послання, що його треба передати, залежить від цільових аудиторій, манери поведінки, яку треба пропагувати, та факторів, які можуть вплинути на цільові аудиторії, від яких очікується прийняття певної манери поведінки. Послання або символи мають бути культурно, лінгвістично та соціально прийнятними. Послання повинні бути позитивними, тому що людям треба відчувати, що вони можуть вдатися до певних дій і що завдяки тим діям вони зможуть покращити своє власне життя та життя їхніх родин. Послання не повинно бути коротким, але воно повинно бути чітким.

7.3. Тестування послання

Усі послання та запропоновані засоби їхнього доведення необхідно тестувати перед остаточним формулюванням.

В ідеалі, тестування відбувається серед цільової аудиторії. Якщо цільова аудиторія складається з молодих чоловіків певної етнічної групи та аграрного роду занять, попереднє тестування треба проводити серед таких осіб. Тестування може проводитися з різними рівнями складності та з різним рівнем витрат. Воно не повинне бути довгим. Тестування намагається забезпечити, щоб послання та матеріали були:

- а) зрозумілими,
- б) соціально прийнятними,
- в) релевантними,
- г) реалістичними, та
- е) переконливими.

7.4. Моніторинг, аналіз та перегляд послань ІМН

Послання та їхня комунікація повинні моніторитися в кожному проекті або програмі ІМН для забезпечення їхньої ефективності. На стадії планування треба створити систему моніторингу. Це означає аналіз того, що послання:

- а) досягають своєї цільової аудиторії;
- б) є зрозумілими та прийнятними; та
- в) призводять до певних послідовних дій.

8. Використання засобів комунікації та матеріалів

8.1. Розробка засобів комунікації та матеріалів ІМН

При визначенні потреб у засобах комунікації ІМН, потрібне перш за все урахування труднощів, що пов'язані з доведенням певних послань певній аудиторії та за допомогою певної мови або символів при використанні друкованих матеріалів. Можуть виникати ситуації, коли проект/програма вважає за необхідне розробити друковані матеріали (наприклад, плакати, листівки, біл-борди). Друковані матеріали, наприклад, можуть бути корисними для нагадування чогось, якщо їх поєднано з іншими комунікативними підходами.

Однакові або різні послання та образи можуть використовуватися для окремих продуктів ІМН. Адаптування матеріалів з інших контекстів може бути недоречним або оманливим за певних обставин і саме тому їх треба ретельно перевіряти перед розповсюдженням.

8.2. Тестування засобів комунікації та матеріалів ІМН

Як і послання, засоби доставки та матеріали треба тестувати перед остаточним вибором. Обговорення у фокус-групах або групі чи індивідуальні інтерв'ю можуть проводитися для обговорення пропонованого підходу з відібраними членами цільової аудиторії. Матеріали не можна остаточно приймати та друкувати без попереднього тестування в польових умовах, оскільки можливі певні зміни. Згідно із зауваженнями щодо повідомлень тестування матеріалів ІМН повинно встановити, чи є їхній дизайн зрозумілим, соціально прийнятним, релевантним та переконливим.

8.3. Моніторинг та перегляд засобів комунікації та матеріалів ІМН

Як складову частину моніторингу проекту або програми, необхідно регулярно перевіряти реакцію на засоби доставки та довіру до них, а також до будь-яких друкованих матеріалів. Якщо засоби доставки та матеріали сприяють доставці неправильних повідомлень, їх більше не можна використовувати, поки вони не будуть ефективно переглянуті.

9. Впровадження ІМН

9.1. Загальні положення

У цьому розділі визначені конкретні питання щодо впровадження проектів та програм ІМН, особливо ІМН в екстрених умовах і надзвичайних ситуаціях, а також питання щодо життєздатного та тривалого запровадження ІМН.

9.2. ІМН у надзвичайних ситуаціях

Надзвичайна ситуація може виникнути через збройний конфлікт або природне лихо⁷. ІМН у надзвичайних ситуаціях проводиться для поширення обізнаності про новий значний ризик від мін та/або ВЗВ. Ціллю ІМН є пропагування безпечної поведінки серед якомога більшої кількості цивільних, що знаходяться у потенційній зоні ризику, особливо дітей, у якомога коротший термін. Зона ризику може бути загальнонаціональних масштабів або регіонально локалізованою, а надзвичайна ситуація може тривати дні, тижні або місяці.

9.3. Ключові проблеми ІМН у надзвичайних ситуаціях

В ідеалі, ІМН – це обмін інформацією зі специфічними групами у зоні ризику для життєздатної зміни поведінки та забезпечення стійкості безпечної поведінки у майбутньому. У надзвичайних ситуаціях, через брак часу, більша частина комунікації проходить в один бік. Ціллю в цьому випадку стає охоплення якомога більшої кількості людей в зоні ризику за декілька днів або тижнів з інформацією про вибухонебезпечні загрози та з базовими посланнями про дотримання безпеки, щоб заохотити людей до безпечної поведінки⁸. Переселення та переміщення людей є факторами ризику, особливо у надзвичайних ситуаціях. Наприкінці фази надзвичайної ситуації може знадобитися провести оцінювання та переоцінку для визначення нового/іншого підходу до ІМН після надзвичайної ситуації.

9.4. Послання ІМН у надзвичайних ситуаціях

У надзвичайних ситуаціях послання краще робити загальними за своєю природою. Визначення ключових повідомлень в таких ситуаціях залежить від низки факторів, як, наприклад, цільові аудиторії та типи ризикованої поведінки. Також дуже важливим є знання, від яких саме типів вибухонебезпечних загроз люди мають ризики. Якщо найбільший ризик надходить від мін, то може бути, що люди отримують ушкодження через те, що наступають на них або ініціюють міни через невидимі розтяжки, а не через безпосереднє торкання до мін. Саме тому треба фокусувати певні зусилля на підвищенні обізнаності про небезпеку та на необхідності безпечної поведінки, як, наприклад, визнання потенційно небезпечних районів, що може включати в себе низку взаємопов'язаних повідомлень:

- a) Не полишайте часто використовувану стежину.
- b) Питайте місцевих мешканців, де ходити безпечно, а де небезпечно.
- c) Уникайте захищених ділянок, військових частин і військової техніки.
- d) Інформуйте відповідальних осіб або органи про вибухонебезпечні предмети.

⁷ ЮНІСЕФ визначає надзвичайну ситуацію як «ситуацію, яка загрожує життю та добробуту великої кількості населення та за якої необхідно вживати екстраординарних дій для забезпечення його виживання, надання допомоги та захисту».

⁸ ЮНІСЕФ розробив набір певних інструментів для надзвичайного ІМН для використання у плануванні кампаній з інформування про міну небезпеку у надзвичайних ситуаціях. Цей набір інструментів спроектовано таким чином, щоб допомогти менеджеру проекту ІМН або команді проекту крок за кроком прожити перші шість тижнів ведення кампанії ІМН у надзвичайній ситуації.

Якщо суббоеприпаси, що не вибухнули (або інші форми боеприпасів, що не вибухнули) створюють великий ризик, повідомлення «не торкатися!» є найбільш підходящими. Такі повідомлення можуть означати:

- a) Бомби, що не вибухнули, лежать на полях навколо ваших осель.
- b) Бомби, що не вибухнули, маленькі, але надзвичайно потужні та можуть вбити багато людей.
- c) Бомби, що не вибухнули, дуже нестабільні – ніхто не знає, коли вони можуть вибухнути.
- d) Ніколи не торкайтеся, не підбирайте та не давайте стусанів бомбам, що не вибухнули.

9.5. ІМН у школах

Інтегрування ІМН в шкільну систему та в програму навчання є стратегією, спочатку розробленою в країнах, які зіткнулися з широко поширеною та затяжною проблемою мін та ВЗВ, яка найбільш вірогідно буде існувати навіть для наступних поколінь. Це є метод охоплення великої кількості дітей, він є придатним для країн, де національні уряди вважають, що мін та ВЗВ створюють довготривалу та залишкову проблему, яка вимагає комплексних та тривалих рішень. Інформація та засоби її доставки повинні бути належними для різних вікових груп людей. ІМН не обов'язково повинні бути окремим предметом, але може бути інтегроване в факультативне навчання або в програми з безпеки життєдіяльності/життєвих навичок, соціального довілля, людина і світ тощо

9.6. Інтеграція ІМН у шкільну програму

Інтегрування ІМН у шкільну програму або у факультативну програму відрізняється від проектів, де підрозділи ІМН відвідують школи та проводять презентації. При розробці програми, яку інтегруватимуть у шкільну систему, важливо визначити, чи буде вона застосовуваною у всіх школах країни, чи тільки в конкретних школах у сильно уражених районах.

Також треба встановити, чи мають національні та місцеві органи врядування і системи освіти необхідний потенціал та бажання виконувати таку програму. Багато місцевих та сільських шкіл можуть не мати обладнання або добре підготовлених та оплачуваних вчителів. Згода міністерства або департаменту освіти та директорів відібраних шкіл є дуже важливим елементом з самого початку виконання програми. Ці інституції будуть залучені до розробки такої програми та нести будуть відповідальність за її виконання та моніторинг.

Може статися, що більш доречним буде включити ІМН як факультативну частину шкільної програми замість його інтегрування в основний курс навчання, для чого може знадобитися декілька років. Крім того, залежно від контингенту шкіл або певних районів, може бути необхідним розробити спеціальні проекти та методи, щоб охопити дітей, які не ходять в школи та/або тих, хто відвідує неформальні або релігійні школи. Потреба у виході на таких дітей є серйозною проблемою, бо вони частіше знаходяться під ризиком від мін та ВЗВ ніж ті, хто ходить до школи. На таких дітей можна вийти завдяки розвитку зв'язків з громадою та більш широко вживаним проектам та програмам ІМН.

Підхід дитина-до-дитини може бути корисним для виходу на молодших братів/сестер, які не мають можливості ходити до школи.

9.7. Посилення громадського потенціалу для ІМН

Невід'ємною частиною будь-якої програми ІМН мають стати зусилля щодо зміцнення громадського потенціалу у проведенні ІМН. Це може включати в себе створення волонтерських мереж та зміцнення навичок управління ризиками в громаді. ІМН може бути інтегрованою у програми соціально-економічного розвитку, очищення/обстеження, допомогу людям з обмеженнями можливостей та в інші місцеві програми зі зменшення ризиків.

10. Координація ІМН та управління інформацією

10.1. Загальні положення

Координація має забезпечувати, щоб організації ІМН та інші організації протимінної діяльності взаємодоповнювали та підтримували роботу одна одної. Обов'язки щодо координації наведені в розділі 10.2.

Координація ІМН повинна забезпечувати, щоб всі релевантні оператори були ефективно та послідовно залучені до кожного компоненту програмного циклу ІМН: оцінювання, планування, виконання, моніторингу, оцінювання стратегій та результатів діяльності. ІМН також повинна координуватися з іншими видами протимінної діяльності, а також з іншими заходами допомоги та розвитку. Саме таким чином ІМН досягне своєї мети у мінімізації кількості постраждалих, зменшення негативного соціально-економічного впливу від мін та ВЗВ та у сприянні соціально-економічного розвитку.

10.2. Механізми та інструменти координації

Для досягнення максимальної ефективності ІМН повинна координуватися в межах структури програми протимінної діяльності. Це забезпечить інтегрування ІМН з іншими аспектами протимінної діяльності. В країнах, де не існує ефективного механізму координації програм протимінної діяльності, організації ІМН повинні створити власну координаційну групу.

Загальна відповідальність за національне управління протимінною діяльністю зазвичай покладається на НОПМД. Як правило, Нацорган ПМД розробляє загальну концепцію та стратегію протимінної діяльності в країні. Він також може координувати операційну протимінну діяльність, хоча цю роль зазвичай виконує Центр ПМД, який підпорядковується НОПМД. Національний Центр ПМД може, у свою чергу, виконувати певні завдання через регіональні центри ПМД. На додаток до координування ІМН через НОПМД/Центр ПМД, організації ІМН повинні брати участь в інших релевантних механізмах координації, які можуть існувати, або бути створеними урядом, ООН або неурядовими організаціями (НУО) на регіональному та національному рівнях.

11. Моніторинг та оцінювання

11.1. Загальні положення

Моніторинг забезпечує якість ІМН та надходження звітів проектів або програми згідно з планом. Оцінювання повинне фокусуватися на виконанні завдань, впливу від ІМН, фіксації, обліку та на аналізі результатів і набутого досвіду.

11.2. Ключові фактори для моніторингу

Як мінімум, моніторинг повинен відстежувати, успішність проведення ІМН та наскільки релевантним є план, на якому базувалося виконання, відносно до потреб уражених громад. Тому, моніторингу підлягають такі питання:

- a) ефективність, результативність та рентабельність ІМН;
- b) сприйняття проектів та програм ІМН громадами зон ризику;
- c) похідні зміни поведінки;
- d) географічне покриття;
- e) причини свідомо ризикованої поведінки, нова адаптація поведінки до небезпек;
- f) загибель та травмування; та
- g) зміни у складі/структурі цільових груп ризику.

На додаток до оцінювання ефективності ІМН та прогресу у виконанні планів, моніторинг повинен відстежувати зміни в контексті проблеми забруднення мінами/ВЗВ та її дотичних факторах. Це означає моніторинг змін у:

- a) первісних припущеннях щодо цільових груп;
- b) демографічних та культурних оцінках людей з груп підвищеного ризику;
- c) небезпеках від мін/ВЗВ; та
- d) у більш широкому політичному та соціально-економічному контексті, що може вплинути на можливості людей реагувати на ІМН належним чином.

11.3. Розробка системи моніторингу

Моніторинг повинен провадитися на рівні проекту та програми, як внутрішньо (тобто, самою виконавчою організацією) так і зовнішньо (тобто, національним Центром ПМД або Центром ПМД ООН чи від їх імені). Він має зосереджуватися на тому, щоб впевнитися, що ІМН відповідає застосуванню національним та міжнародним стандартам, включно з вимогами будь-якої акредитації, наданої операторам ІМН.

Якою б не була створена система, вона повинна бути в змозі:

- a) визначити вимірювані індикатори, що фокусуються на релевантності, ефективності, рентабельності, впливу та стійкості;
- b) розробити системи збору інформації стосовно тих індикаторів;
- c) мати процес, який дозволяє систематично збирати та фіксувати інформацію;
- d) забезпечувати, щоб зібрані дані аналізувалися та інтерпретувалися;
- e) забезпечувати, щоб інформація доводилася на щоденній основі до менеджерів проектів/програм; та
- f) забезпечувати, щоб ІМН адаптувалося на основі зібраної під час моніторингу інформації для забезпечення того, аби виконувана діяльність сприяла досягненню встановлених цілей.

11.4. Ключові моменти для оцінювання

Оцінювання ІМН повинне встановити, яким є вплив від проекту або програми, особливо що стосується зменшення гуманітарних, соціальних та економічних негативних наслідків від мін та ВЗВ. Оцінювання не обов'язково стосуватиметься одного проекту; воно може стосуватися організаційного підходу/політики/стратегії щодо ІМН.

11.5. Коли оцінювати

Оцінювання може відбуватися на різних стадіях циклу проекту чи програми – не тільки наприкінці. Формальні оцінки (також відомі під назвою середньостроковий огляд) спрямовані на забезпечення допомоги у модифікації програми/проекту під час її виконання шляхом встановлення досягнень, визначення проблем та пропонування шляхів їхнього вирішення. Сумарна оцінка (або заключна оцінка) відбувається після завершення проекту чи програми (інколи навіть через декілька років після завершення) та має за мету визначити уроки, на яких треба вчитися, та зробити внесок у майбутню довгострокову політику у цьому питанні.

Рішення, коли оцінювати, залежатиме від кожного індивідуального проекту чи програми, та різних факторів, які на них впливають. Це можуть бути такі фактори:

- a) які цілі, короткострокові чи довгострокові, має проект/програма;
- b) який тип методів моніторингу вже вживається (тобто які дані вже наявні);
- c) чи потрібні зовнішні спеціалісти з оцінювання;
- d) наявність ресурсів для оцінювання; та
- e) вплив оцінювання на доступність людей (персонал проекту/програми та цільові бенефіціари).

11.6. Використання оцінки

Існують чотири основні причини, для виконання оцінки ІМН проекту чи програми:

- a) покращити хід виконання;
- b) підвищити рівень підзвітності;
- c) покращити комунікацію між стейкхолдерами; та
- d) покращити рівень навчання та зміцнення потенціалу.

Загалом, цінність оцінки, як і моніторингу, стає зрозумілою тільки після використання результатів оцінювання/моніторингу. Тому, результати оцінювання треба напряму використовувати при плануванні майбутніх проектів/програм, в організаційній стратегії, та в якомога більшому масштабі ці результати треба широко розповсюдити серед всіх стейкхолдерів програми.

12. Розвиток потенціалу

12.1. Загальні положення

Потреба у розвитку національного потенціалу вважається критичним аспектом для надання міжнародної допомоги з започаткування протимісної діяльності. Однак, на відміну від швидкого прогресу в галузях технологій та операцій, покращення в національному розвитку потенціалу траплялися спорадично та неоднорідно.

12.2. Розробка плану з розвитку потенціалу

На основі інформації та досліджень, проведених для оцінювання потреб в розвитку потенціалу, необхідно розробити план з розвитку потенціалу для покращення управління ІМН та проведення операцій.

План розвитку потенціалу має включати такі елементи:

- a) спільне бачення та розуміння стейкхолдерами існуючих недоліків в управлінському потенціалі;
- b) діяльність по вирішенню кожної проблеми з урахуванням загального бачення;
- c) конкретні орієнтири та результати, яких треба досягти при виконанні кожного заявленого завдання;
- d) процеси, за якими треба досягати встановлених цілей; та
- e) чітке бачення, хто відповідатиме за підтримку, впровадження та безпосереднє виконання плану.

Розбудова потенціалу може відбуватися безпосередньо на місці, або шляхом надання дистанційної технічної підтримки.

На основі стратегічного плану і його бачення, наступною фазою формулювання робочого плану буде встановлення місії та цілей. Робочий план логічно витікає зі стратегічного плану та підтримує його виконання зазвичай у річний термін. Цей оперативний сфокусований документ включатиме деталізовану діяльність та необхідні ресурси, а також очікувані результати виконання програми, індикатори та цілі. Він також повинен включати загальні критерії оцінювання ходу виконання плану та підсумок ключових компонентів плану в легко контролюваному форматі.

12.3. Громади підвищеного ризику

Громади підвищеного ризику, тобто, ті, хто живе умовах небезпеки від мін/ВЗВ, включно з постраждалими від вибухів мін/ВЗВ, мають певні обмеження своєї життєдіяльності через щоденний ризик від мін та ВЗВ. Багато з них виробляють місцеві механізми пристосування до ситуації, які можуть бути порівняно ефективними. Оператори ІМН повинні спочатку

спробувати зрозуміти та підтримати громади підвищеного ризику в їхніх намаганнях мінімізувати ризики, а не вважати їх апіорі нетяжущими або неспроможними у цьому напрямку роботи. Подальші кроки у розвитку потенціалу можуть включати такі питання, як управління інформацією, управління ризиками та проведення ІМН. Управління ризиками включає в себе маркування, або огорожування, або пошук альтернатив свідомо ризикованій поведінці та використання альтернативних підходів щодо доступу до місць проживання та джерел ресурсів без проведення очищення, або під час входу в підозрювані небезпечні райони.

12.4. Національний орган з протимінної діяльності

Розбудова потенціалу НОПМД є критичним фактором у виконанні програми з протимінної діяльності. У випадку ІМН, Нацорган ПМД повинен знати про важливість та роль ІМН та бути спроможним приймати поінформовані, стратегічні рішення про напрямки ІМН та про зменшення рівня травмування та загибелі людей і виконання ефективної протимінної діяльності.

12.5. Центр ПМД

Потенціал Центру, якщо він наявний, ефективно координувати провадження ІМН, є дуже важливим для будь якої успішної програми ІМН. Засоби розвитку потенціалу повинні включати можливості оцінювати, планувати, формулювати завдання та забезпечувати якість проектів ІМН, а також програм ІМН в цілому. ООН та НУО роблять свій внесок у ефективний розвиток потенціалу ІМН, який є функцією Центр ПМД.

12.6. Оператори ІМН

Оператори ІМН та їхній персонал, особливо з місцевих НУО, потребують розвитку їхнього потенціалу для оцінювання, планування, виконання та моніторингу ІМН. Це стає особливо проблематичним, якщо підходи залучення громади треба ефективно інституалізувати. Сприяння вживанню місцевих методів та технологій оцінювання за участю громади є складним завданням управління. Для досягнення хороших результатів воно потребує певних навичок та знань. Це ж саме стосується потреби використовувати дані цілеспрямовано для забезпечення змін та для включення цих даних в процес планування протимінної діяльності. Центральним моментом тут є наголос на допомозі окремим особам або громадам самостійно продумувати свої власні питання та знаходити дієві рішення, а не вислуховувати сторонніх осіб, що саме для них є проблемою. Для цього потрібні серйозні організаційні навички включно зі здібністю слухати.

13. Функції та відповідальність

13.1. Громади підвищеного ризику

Громади підвищеного ризику, тобто, ті, хто живе умовах небезпеки від мін/ВЗВ, включно з постраждалими від вибухів мін/ВЗВ, мають певні обмеження своєї життєдіяльності через щоденний ризик від мін та ВЗВ. Багато з них виробляють місцеві механізми пристосування до ситуації, які можуть бути порівняно ефективними. Оператори ІМН повинні спочатку спробувати зрозуміти та підтримати громади підвищеного ризику в їхніх намаганнях мінімізувати ризики, а не вважати їх апіорі нетяжущими або неспроможними у цьому напрямку роботи.

13.2. Уряди уражених країн

Органи врядування, національні уряди та місцеві органи, несуть головну відповідальність за забезпечення безпеки свої громадян. Це зобов'язання враховано в стандарті МСПМД, який стверджує: «Головна відповідальність за протимінну діяльність покладається на уряд країни, постраждалої від мін/ВЗВ» – більш детально див. МСПМД (IMAS) 01.10.

Зазвичай, збройний конфлікт, особливо якщо він довготривалий, зменшує спроможність влади забезпечити необхідний захист, включно і за допомогою ІМН. Це прояснює, чому дуже часто НУО виконують проекти ІМН. Водночас, навіть якщо приймається рішення проводити

роботи через НУО, таке рішення має підтримуватися урядом, який повинен вже замислюватися, яким чином владні органи згодом зможуть взяти на себе відповідальність за проведення ІМН.

13.3. Національний орган з протимінної діяльності

Якщо такого ще не існує, уряд ураженої країни повинен вдатися до певних заходів, щоб якомога швидше створити Нацорган ПМД.. НОПМД або організація, що діє від його імені, відповідає за забезпечення умов сприяння ефективному управлінню національно протимінною діяльністю. Нацорган у повній мірі відповідає за розробку та управління програмою протимінної діяльності, включно з проектами ІМН, в межах національних кордонів, та за те, щоб вона відповідала потребам та пріоритетам постраждалих громад.

Нацорган ПМД несе відповідальність за розробку та управління національними стандартами, нормативною базою та процедурами для управління ІМН. Ці національні стандарти, нормативні акти та процедури мають відповідати МСПМД та іншим національним та міжнародним стандартам, регламентам та вимогам.

Конкретно щодо ІМН, головними обов'язками НОПМД будуть:

- a) здійснювати контроль програми ІМН;
- b) розробка національних стандартів та/або посібників або введення в дію міжнародних стандартів в країні та забезпечення урахування стандартів ІМН у національному законодавстві;
- c) ухвалення критеріїв для системи акредитації, якщо така буде потрібна;
- d) прийняття національного стратегічного плану з ІМН;
- e) забезпечення інтегрування ІМН в загальну протимінну діяльність;
- f) підтримка зв'язку з організаціями міжнародної допомоги у справах стратегічного планування;
- g) підтримка зв'язку з донорами та іншими зацікавленими сторонами, як, наприклад, громадськими організаціями та ЗМІ;
- h) зусилля щодо забезпечення ІМН необхідними ресурсами на основі визначених в національному стратегічному плані потреб;
- i) організація зовнішнього оцінювання програм ІМН в цілому; та
- j) забезпечення фінансування діяльності з ІМН, якщо можливо.

13.4. Центр ПМД

Вся протимінна діяльність включно з ІМН зазвичай координується Центром ПМД. Національний Центр може на місцевому рівні отримувати підтримку від регіональних/територіальних центрів.

Підрозділ, що відповідає за управління ІМН, має бути належно структурованим для сприяння інтеграції в процеси розмінування та допомоги постраждалим. У ньому мають працювати чоловіки та жінки, які матимуть достатній досвід та фах. Центр ПМД відповідає за:

- a) визначення та розгортання ресурсів ІМН згідно із національним стратегічним планом;
- b) забезпечення того, щоб діяльність ІМН виконувалася згідно з національними концепцією, стратегією та стандартами;
- c) управління процесом акредитації організацій з ІМН (якщо він існує) від імені НОПМД;
- d) забезпечення того, щоб ІМН було повністю інтегровано у протимінну діяльність;
- e) координування виконання ІМН шляхом проведення регулярних координаційних зібрань;
- f) моніторинг діяльності у сфері ІМН;
- g) забезпечення того, щоб центральна система управління інформацією Нацоргану ПМД (як, наприклад, IMSMA), відповідала потребам організацій ІМН;

- h) звітність про діяльність у сфері ІМН перед НОПМД;
 - i) координацію виконання оцінювання потреб;
 - j) надання рекомендацій щодо стратегії та стандартів по ІМН на адресу Нацоргану;
 - k) управління розвитком стійкого національного операційного потенціалу ІМН через місцевих та міжнародних партнерів ІМН;
 - l) підготовку регулярних звітів про ІМН на адресу стейкхолдерів;
 - m) координацію з іншими національними інституціями та урядовими органами діяльності щодо інтеграції ІМН в їхні програми та послуги, наприклад, освіта та охорона здоров'я;
 - n) зв'язок з організаціями міжнародної допомоги на польовому/місцевому рівні; та
 - o) надання тренінгу та розбудову потенціалу (або напряму, або через радників чи законтрактовані виконавчі агенції) організацій, що провадять ІМН.
- У надзвичайних ситуаціях координація, як мінімум, повинна включати проведення регулярних зібрань з питань:
- a) хто які громади відвідає;
 - b) які пріоритети наявні для різних проєктів; та
 - c) які головні орієнтири потрібно використовувати всіма операторами ІМН. «Не нашкодь» – цей принцип має бути головним для ІМН.

13.5. Організація Об'єднаних Націй

Організація Об'єднаних Націй бере на себе загальну відповідальність за забезпечення та заохочення проведення ефективного управління програмами протимінної діяльності шляхом постійного удосконалення МСПМД для відображення розвитку норм та практик протимінної діяльності та внесення змін в міжнародні регламенти, вимоги та угоди. Такі угоди, серед іншого, включають в себе: Конвенцію про права дитини (1989) та Конвенцію з усунення всіх форм дискримінації щодо жінок (1979). ЮНМАС – це підрозділ секретаріату ООН, відповідальний перед міжнародною спільнотою за розробку та підтримку стандартів МСПМД (IMAS). Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) є ключовою структурою щодо ІМН в системі ООН. Він відповідає за розробку, перегляд та поправки компоненту ІМН в МСПМД.

За певних обставин може бути необхідним та належним, щоб ООН або будь-яка інша визнана міжнародна організація взяла на себе деякі або всі ці обов'язки та виконувала б деякі або всі функції Нацоргану та/або національного Центру ПМД.

ООН застосовує МСПМД до своїх програм та контрактів з протимінної діяльності. У випадках, коли один або більше стандартів МСПМД вважаються не підходящими, ООН надає альтернативні специфікації, вимоги та настанови. ООН повинна забезпечувати, щоб потреби ІМН в постраждалих громадах задовольнялися та щоб належне ІМН забезпечувалося в існуючих або нових програмах протимінної діяльності.

13.6. Організації з ІМН

Взагалі, саме організація, яка провадить ІМН, повинна розробити належну та ефективну систему управління, представити її в НОПМД та втілювати її під час виконання проєкту з ІМН. Організації з ІМН повинні отримати акредитацію від Нацоргану та мають застосовувати МСПМД або національні стандарти, та адаптувати їхні СОП відповідно до цих стандартів. Якщо НОПМД знаходиться у процесі формування, саме організації ІМН можуть допомагати процесу формування шляхом надання порад та допомоги, включаючи розробку національних стандартів.

13.7. Донори

Донорські агенції можуть брати участь у процесі ІМН і, у цьому випадку, відповідають за забезпечення того, щоб проєкти, які вони фінансують, виконувалися ефективно і згідно з міжнародними стандартами. Це означає приділення особливої уваги підписанню контрактних документів та забезпечення того, щоб організації ІМН, що їх було відібрано для виконання

цих контрактів, були компетентними та в змозі задовольнити національні критерії акредитації. Донори також роблять свій внесок у проведення моніторингу та періодичне оцінювання їхніх проектів або програм для забезпечення релевантності, ефективності та успішного виконання. Потреба в тому, щоб організації ІМН несли відповідальність за своєчасне та ефективне виконання їхніх завдань та звітували про це своїм донорам є особливо важливою, якщо НОПМД знаходиться в процесі формування та ще не мав нагоди набути досвіду з цих питань.

Додаток А (Нормативний): Посилання

Нижченаведені нормативні документи містять положення, які через посилання на них стають положеннями даної частини стандарту. Щодо датованих посилань, то подальші зміни у таких виданнях або їхні переглянуті варіанти не застосовуються. Проте сторони угод, які ґрунтуються на цій частині стандарту, заохочуються до того, щоб вивчити можливість застосування найновіших видань вказаних нижче нормативних документів. Щодо недатованих посилань, застосовується найновіше видання нормативного документа, на який дається посилання. Члени ISO і МЕК (IEC) ведуть реєстри чинних на даний момент стандартів ISO або ЄС (EN):

- a) IMH (MRE) Посібники з найкращих практик та навчальні посібники;
- b) МСПМД (IMAS) 01.10 Посібник з використання міжнародних стандартів протиміної діяльності МСПМД (IMAS);
- c) МСПМД (IMAS) 04.10 Глосарій термінів, визначень і скорочень з питань протиміної діяльності;
- d) Конвенція про заборону протипіхотних мін (APMBC);
- e) Протокол V Конвенції про заборону конкретних видів звичайної зброї (CCW); та
- f) Конвенція про заборону касетних боєприпасів (CCM).

Треба використовувати найпізніші версії / видання цих посилань. Женевський міжнародний центр гуманітарного розмінування (ЖМЦГР) має копії всіх посилань, використаних у стандарті. Реєстр останньої версії / видання стандартів, настанов та посилань МСПМД знаходиться в ЖМЦГР. З ним можна ознайомитися на веб-сайті МСПМД (<http://www.mineactionstandards.org/>). Національні органи, роботодавці та інші зацікавлені сторони й організації повинні отримати відповідні копії до початку виконання проектів у сфері протиміної діяльності.

Реєстр поправок

Управління поправками МСПМД (IMAS)

Серія стандартів МСПМД підлягає офіційному перегляду на трирічній основі, проте це не виключає внесення поправок в межах цих трирічних періодів з причин операційної безпеки й ефективності або ж для редакційних цілей.

При внесенні поправок до цього МСПМД їм надається номер, а дата і загальна інформація про відповідну поправку відображаються у нижченаведеній таблиці. Поправка також буде вказана на титульній сторінці МСПМД шляхом її зазначення під датою видання і фразою «містить поправку номер(-и) 1 тощо».

Після завершення офіційного огляду кожного МСПМД можуть випускатися нові видання. Поправки аж до самої дати нового видання будуть внесені до нового видання і таблиця реєстру поправок буде очищена. Після цього реєстрація поправок почнеться знову до того часу, поки не буде проведено новий огляд.

Версіями МСПМД з останніми поправками є версії, розміщені на веб-сайті МСПМД за адресою www.mineactionstandards.org.

Номер	Дата	Інформація про поправку
1	01 серпня 2012 р.	1. Оглянуто через розробку Міжнародного технічного посібника з боєприпасів (IATG) 2. Незначні типографічні виправлення. 3. Видалено посилання на колишній стандарт МСПМД (IMAS) 08.10.
2	01 червня 2013 р.	1. Оглянуто через вплив нового стандарту МСПМД щодо розблокування територій. 2. Номер поправки та дату включено у назву та колонтитул.

